

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

CONSUMATORUL VULNERABIL ȘI SĂRĂCIA ENERGETICĂ

AUGUST 2019

Documentare și sinteză: Any-Mary Jula, șef birou

Alina Bragagiu, consilier parlamentar

Vlad Drăguș, consultant parlamentar

Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

C U P R I N S

Introducere

Legislația europeană

Consumatori vulnerabili și sărăcia energetică în UE

Indicatori proxy ai sărăciei energetice

**Rezumatul recomandărilor inițiativelor de cercetare a sărăciei energetice
la nivelul UE**

Definirea consumatorilor vulnerabili

Definirea sărăciei energetice

Definiții ale statelor membre

**Măsuri de protecție a consumatorilor vulnerabili
și de abordare a sărăciei energetice**

Recomandări

Introducere

Poate că cea mai bună intrare într-un studiu rapid este însăși popularizarea conceptului de sărăcie energetică, anume lipsa de acces la serviciile moderne de energie. Aceste servicii sunt definite pe înțelesul tuturor ca accesul gospodăriei la electricitate și instalații de gătit "curate" în raport cu mediul (de exemplu, combustibili și sobe care nu provoacă poluarea aerului în case). Accesul la energie este o condiție prealabilă a dezvoltării umane, este importantă pentru furnizarea de servicii sociale, cum ar fi educația și sănătatea și o contribuție critică în toate sectoarele economice, de la producția în gospodărie sau agricultură, până la industrie. Starea de bogăție și dezvoltare a unei națiuni și a locuitorilor acesteia este strâns corelată cu tipul și accesul la energie.

Pe de altă parte, sărăcia energetică se referă destul de frecvent la situația în care indivizii nu sunt capabili să se încălzească în mod adecvat (sau să furnizeze serviciile de energie necesare) în casele lor la costuri accesibile. Acest fapt este direct influențat de 3 factori principali: veniturile mici, eficiența termică slabă a clădirilor și costurile ridicate ale energiei. Altfel spus, sărăcia energetică este un produs al capacității de acces (al gospodăriilor) la energie la prețuri mai mici, al eficienței și a necesarului de energie utilizată, al ratei de creștere a prețului energiei vs. creșterea veniturilor și a politicilor guvernamentale/ intervențiilor de politică energetică națională.

O altă manieră de a clarifica acest concept este rezultatul muncii lui Harriet Thomson care a analizat discursul referitor la terminologia pentru sărăcia în materie de combustibil și sărăcia energetică din ultimii 13 ani, perioadă în care au fost evaluate peste 187 de documente politice oficiale ale UE. Thomson a descoperit că „sărăcia energetică” este terminologia preferată față de „sărăcia cu combustibil” fiind utilizată în peste 70% din cazuri. Cu toate acestea, termenii sunt de asemenea folosiți în mod interschimbabil în același context. Cea mai recentă versiune legislativă, și anume directiva prin care se recomandă statelor membre să definească consumatorii vulnerabili, folosește termenul „sărăcie energetică”, însă Thomson concluzionează: întrucât nu există îndrumări de la nivelul UE, statele membre sunt fără un ghid clar și instrumente adecvate la îndemână pentru a soluționa problema categorizării consumatorilor sau pentru a măsura amploarea problemei.

Sărăcia energetică este o problemă critică. Pe baza cercetărilor actuale, problema este extinsă și în multe țări poate fi considerată severă.

Studiul UE¹ privind veniturile și condițiile de viață (EU SILC) estimează că 54 de milioane de cetățeni europeni (10,8% din populația UE) nu au putut să își mențină locuința în mod corespunzător în 2012, fiind raportate un număr similar în ceea ce privește plata cu întârziere a utilităților sau prezența condițiilor precare de locuit. (informația datelor poate fi

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>

accesată urmând procedura din [link](#). Direcția de studii și documentare legislativă va avea acces doar în urma unei solicitări oficiale.)

Unele studii au avut în vedere estimarea gradului de sărăcie energetică în Europa, pe baza acestor indicatori EU-SILC cu rezultate diferite. Anumite state membre au obținut valoare sub media UE-28 la cel puțin doi dintre acești indicatori, respectiv Bulgaria, Ungaria, Slovenia, România, Letonia, Estonia, Grecia, Lituania, Cipru și Polonia, ceea ce indică problemele structurale de baza.

Funcționarea piețelor energetice poate avea în mod clar un impact asupra acestei situații, prin asigurarea protecției și garanțiilor consumatorilor, oferirea unor tarife competitive (și acces la acestea) și asistarea la utilizarea eficientă a energiei.

Definiția, de fapt, variază în funcție de statul membru, de obicei include persoanele și gospodăriile cu risc de sărăcie energetică, dar și un grup mai larg de consumatori care pot fi dezavantajați în achiziționarea și utilizarea energiei pe piețele de vânzare cu amănuntul a energiei electrice și a gazelor.

Comisia Europeană își asumă un rol din ce în ce mai proactiv în evidențierea problemelor riscurilor sărăciei energetice, prin introducerea de cerințe în legislația energetică pentru a înțelege mai bine problemele, prin inițiative precum Forumul cetățean pentru energie (CEF) și, mai recent, prin măsuri suplimentare pentru a proteja consumatorii vulnerabili anunțați în Comunicarea privind pachetul „Uniunea Energiei”. (Achieving the 10% electricity interconnection target Making Europe's electricity grid fit for 2020 -Energy Union Package², sau COM(2015) 80 final - A Framework Strategy for a Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy³)

Legislația europeană

Directivele cheie care oferă cadrul pentru identificarea consumatorilor vulnerabili și abordarea acestei vulnerabilități sunt cele privind regulile comune pieței interne a gazelor naturale (2009/73 / CE) și electricitate (2009/72 / CE).

Statele membre iau măsurile adecvate pentru a proteja clienții finali și, în special, se asigură că există garanții adecvate pentru a proteja clienții vulnerabili. În acest context, fiecare stat membru definește conceptul de clienți vulnerabili care se poate referi la sărăcia energetică și, printre altele, la interzicerea deconectării energiei electrice la acești clienți în perioadele critice. Statele membre se asigură de aplicarea drepturilor și obligațiilor legate

² https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/publication/FOR%20WEB%20energy%20union%20interconnections_EN-1.pdf

³ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/publication/FOR%20WEB%20energyunion_with%20 annex_en.pdf

de clienții vulnerabili. În special, acestea vor lua măsuri pentru a proteja clienții finali din zonele îndepărtate.

Punctul 8 afirmă că: Statele membre iau măsuri adecvate, cum ar fi formularea de planuri naționale de acțiune energetică, furnizarea de beneficii în sistemele de securitate socială pentru a asigura furnizarea de energie electrică necesară clienților vulnerabili sau acordarea de sprijin pentru îmbunătățirea eficienței energetice, pentru a rezolva sărăcia energetică acolo unde este identificat, inclusiv în context mai larg al sărăciei. Aceste măsuri nu împiedică deschiderea efectivă a pieței prevăzute la articolul 33 sau funcționarea pieței și sunt notificate Comisiei, după caz, în conformitate cu dispozițiile alineatului 15 din prezentul articol. O astfel de notificare poate include, de asemenea, măsuri luate în cadrul sistemului general de securitate socială.

Dat fiind că suntem încă la capitolul introductiv, și deci specific definițiilor, merită menționată propunerea definiției făcută de Consiliul ministerial al Comunității Energiei a clienților vulnerabili pentru părțile contractante în octombrie 2013 (Energy Community, 2015). Așadar, clientul vulnerabil: utilizează energie pentru locuința sa permanentă, Nu depășește consumul maxim de energie pe persoană (la definirea nivelului de consum de energie electrică de persoană, părțile contractante vor lua în considerare un consum total de până la 200 kWh / lună pentru o familie cu până la 4 membri), Apartine unei categorii de cetățeni cu venituri mici (se va ține cont pe lângă venituri și de activele disponibile), Consumul de energie electrică se face printr-un contor monofazat, cu o conexiune care nu depășește puterea maximă. (Atunci când definește puterea pentru un contor monofazat, părțile contractante iau în considerare puterea de până la 16 amperi.)

Definiția propusă pentru un client social vulnerabil în sectorul gazelor este similară, cu excepția faptului că nivelurile de consum sunt de până la 70 de metri cubi / lună.

„Definiția nu include mai mult de o minoritate a populației. Prețurile de piață ale energiei electrice ar trebui să reflecte costurile, iar consumul clienților vulnerabili ar trebui să fie finanțat din alocații sociale.”

Alte instituții europene au avut în vedere problema sărăciei energetice și rolul Comisiei Europene. În lucrarea Măsurile europene coordonate pentru prevenirea și combaterea sărăciei energetice, Comitetul Economic și Social European (CESE), un organism consultativ al UE, susține definiții și indicatori comuni.

Astfel, CESE consideră că este esențial să se stabilească indicii și indicatorii europeni comuni care să includă aspectul vulnerabilității, pentru a identifica și analiza mai exact cauzele, pentru a depăși doar recunoașterea simptomelor și pentru a dezvolta o strategie europeană de abordare a problemei în mod eficient. CESE sugerează că definiția sugerată în avizul TEN / 420, „dificultatea sau incapacitatea de a asigura o încălzire adecvată în locuință și de a avea acces la alte servicii energetice esențiale la un preț rezonabil”, ar trebui să constituie o bază care trebuie dezvoltată în continuare (considerând dreptul universal de

acces la energie ca marfă esențială) de către Observatorul European al Sărăciei pe care ar dori să îl înființeze. Acesta din urmă ar putea determina indicii și indicatori europeni comuni care ar servi ca parametri pentru statele membre în definirea sărăciei energetice, astfel încât să fie luate în considerare caracteristicile lor naționale. EUROSTAT și institutele naționale de statistică ar trebui să adopte metodologii standard pentru cuantificarea problemei la nivel național european pentru a armoniza statisticile existente.

Având în vedere noile cunoștințe cu privire la diferențele geografice ale nivelurilor de sărăcie energetică și cauzele care perpetuează starea sărăciei energetice, în special în statele membre de sud și de est, s-au făcut recomandări pentru a aborda cauzele principale ale acestor ineficiențe structurale cu măsuri de combatere a acutelor nevoi energetice ale gospodăriilor.

Recomandările celor zece inițiative de cercetare la nivelul întregii UE pot fi comasate în cinci categorii și includ recomandări legislative, mecanisme financiare, măsuri de eficiență energetică, informarea, conștientizare și educare populației dar și domenii de cercetare ulterioară. Majoritatea recomandărilor se încadrează în consolidarea legislației.

Un alt organism, Grupul consultativ european pentru consumatori, un forum al Comisiei Europene pentru organizațiile de consumatori, a publicat un aviz cu privire la consumatori și vulnerabilitatea acestora (ECCG 2013). În ceea ce privește energia, aceasta afirmă că: Statele membre ar trebui încurajate să pună în aplicare strategii care să reflecte nevoile diferite dintre diferitele grupuri de consumatori, pentru a facilita alegerea consumatorilor în ceea ce privește consumatorii. Este esențial ca politica să se axeze pe cea mai durabilă soluție pentru a alimenta sărăcia, și anume îmbunătățirea radicală a standardelor de eficiență energetică a locuințelor, în special pe cea ocupată de gospodăriile cu venituri mici și vulnerabile.

Articolul 7 din Directiva 2012/27 / UE (privind eficiența energetică) prevede că statele membre stabilesc un sistem de obligații de eficiență energetică. Articolul 7 alineatul (7) litera (a) prevede că sistemul poate include cerințe cu scop social în obligațiile de economisire impunând inclusiv măsuri de eficiență energetică în gospodăriile afectate de sărăcia energetică sau în locuințele sociale.

Conform Comunicării Uniunii Energetice, protecția consumatorilor vulnerabili rămâne principalul mod de operaționalizare a luptei împotriva sărăciei energetice.

Consumatori vulnerabili și sărăcia energetică în UE

Având în vedere tulburările economice de pe teritoriul UE cu impact negativ asupra ocupării forței de muncă și a veniturilor și a creșterilor istorice ale prețurilor la energie, riscul sărăciei energetice este în creștere. Înțelegerea problemei și a diferențelor (și a

asemănărilor) între statele membre este esențială pentru a se asigura că persoanele și gospodăriile vulnerabile pot fi protejate.

La nivel de stat membru au fost efectuate o serie de cercetări cu privire la aceste aspecte, dar pentru a obține o înțelegere la nivel european a problemelor, ne concentrăm pe inițiativele cheie de cercetare europene la nivelul UE.

Așa cum spuneam și mai devreme, nu există o definiție unică convenită la nivelul UE. În absența unei definiții specifice, indicatorii generali pot fi folosiți pentru a oferi o anumită înțelegere a stării sărăciei energetice. Eurostat colectează date despre populația de risc pentru sărăcie (AROE), care este definită ca gospodării cu un venit de 60% din venitul național mediu. Din această definiție, pot fi identificate diferite tipuri de grupuri de consumatori, inclusiv persoane cu dizabilități, copii și vârstnici, care pot fi deosebit de vulnerabili la sărăcia energetică. Cu toate acestea, sărăcia energetică și vulnerabilitatea asociată apar dintr-o varietate și o combinație de factori și, prin urmare, veniturile singure nu oferă întregul tablou.

Mai multe studii au încercat să estimeze prevalența sărăciei energetice în Europa, în ciuda absenței unei definiții sau a unei metodologii comune. Principalii factori care contribuie la sărăcia energetică s-au dovedit a fi o combinație de niveluri de venit reduse, prețuri ridicate ale energiei și niveluri scăzute de eficiență energetică (în special în clădiri). Acești factori pot fi văzuți ca factori ai sărăciei energetice.

Regiunile care se suprapun evidențiază zonele în care locuiesc indicatori pentru măsurarea acestor aspecte ale sărăciei energetice. De exemplu, tipul de sistem de încălzire și cota de încălzire centrală vor influența cantitatea facturii energetice și eficiența energetică a clădirii, în timp ce un nivel ridicat de consum de energie va duce la facturi mai mari de energie, ceea ce va afecta negativ gospodăriile cu un nivel mai mic nivelurile de venit. Gradul de sărăcie energetică experimentat de gospodării va fi în funcție de numărul de factori care afectează gospodăria.

Venitul este un indicator vital atunci când analizăm sărăcia energetică, deoarece este, de asemenea, indicatorul cheie pentru evaluarea ponderii populației cu risc de sărăcie (Eurostat, 2012). În 2012, cea mai mare pondere a populațiilor cu risc de sărăcie s-a constatat în România (40-50%), Ungaria, Croația, Cipru, Letonia, Lituania (30-40%) și cele afectate de tulburările economice recente. (Irlanda, Grecia (30-40%)). În 2017, situația s-a schimbat puțin, astfel că în România sunt 37,5% persoane cu risc de sărăcie, Ungaria 25,6 %, Croația 26,4%, Cipru 25,2%, Letonia și Lituania aproximativ 29 %.⁴

Un alt indicator important este consumul de energie pe gospodărie sau locuitor. Consumul mai mare (și, prin urmare, cheltuielile) poate crește vulnerabilitatea gospodăriei la creșterea prețurilor. Cu toate acestea, motoarele de consum sunt complexe și se pot

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/People_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion

datorator factorilor climatici și a eficienței energetice a clădirilor. Tipul de energie utilizat este de asemenea important, deoarece poate fi indicativ pentru sistemele de încălzire și aplicabilitatea măsurilor de protecție a consumatorilor vulnerabili și de combatere a sărăciei energetice.

În funcție de locuitor (per capita), țările scandinave, Luxemburg, Austria și Estonia au cel mai ridicat nivel de consum (între 30 - 42 GJ / locuitor). Țări precum Malta au utilizat cea mai mică cantitate de energie pe cap de locuitor (7,8 GJ / capita), cu alți consumatori mici, inclusiv Portugalia, Spania, Bulgaria și Slovacia, unde factorii care au această cerere scăzută variază de la capacitatea de a-și permite consumul până la condiții climatice mai calde. În ceea ce privește piețele de energie electrică și gaze, gazul furnizează o pondere ridicată (> 50%) din consumul casnic din Olanda, Marea Britanie, Italia, Ungaria și Slovacia. Cote mari de energie electrică în amestec (> 30%) pot fi găsite în Malta, Suedia, Spania, Cipru, Bulgaria, Finlanda și Croația. În ceea ce privește ceilalți transportatori de energie, Letonia, Slovenia, România, Lituania și Austria au cea mai mare dependență de surse regenerabile, în timp ce Danemarca este dependentă de căldura derivată, iar Luxemburg, Grecia, Irlanda și Belgia de produse petroliere.

Mulți factori influențează prețul energiei, inclusiv dacă prețurile sunt reglementate / competitive, nivelurile de impozitare și costurile de aprovizionare. În ceea ce privește vulnerabilitatea, o problemă-cheie este modul în care aceste prețuri se schimbă în timp, în special pe piețele dinamice și impactul asupra diferitelor grupuri din societate. Această modificare a prețului energiei, coroborată cu nevoile de consum, poate indica un risc de sărăcie energetică. Există statistici Eurostat care arată diferență între statele membre, inclusiv contribuția impozitului la prețul energiei. Cele mai mici taxe pentru energie electrică și gaz se regăsesc în Marea Britanie, în timp ce Suedia, Danemarca și Germania au cele mai mari taxe pentru gaz și, respectiv, energie electrică.

Combaterea provocărilor sărăciei energetice necesită, de asemenea, o înțelegere a statutului și a tipului de locuință. Statutul de posesie asupra unei locuințe sau a unei clădiri poate avea impact asupra implementării măsurilor.

Pe lângă climat, tipul de locuință va influența, de asemenea, cererea de consum de energie a clădirii, unde locuințele detașate vor avea o cerere de energie mai mare decât casele sau apartamentele semi-detașate. De asemenea, poate avea un impact asupra implementării programelor de modernizare și a altor măsuri asociate cu utilizarea energiei. Un alt factor care influențează cererea generală de energie în gospodărie este tipul sistemului de încălzire utilizat. Distribuția tipurilor de sisteme de încălzire, precum și ponderea de încălzire centrală (sisteme individuale, colective și de încălzire în comun). Cercetări suplimentare sunt necesare în fiecare stat membru pentru a urmări și conecta tipurile de clădiri cu tipurile de sisteme de încălzire. Aceste informații sunt fundamentale pentru a răspunde în special solicitărilor de încălzire a spațiului și pentru a asigura utilizarea eficientă a energiei în această arenă prin măsuri adecvate.

Ca o constatare generală, ponderile mai mari ale sistemelor de încălzire centrală sunt în general corelate cu nivelurile mai mici de sărăcie energetică.

Indicatori proxy ai sărăciei energetice

Eurostat, biroul de statistică al Uniunii Europene, a măsurat indicatorul pentru ponderea populației care se confruntă cu cel puțin una dintre următoarele probleme în starea locuinței lor: un acoperiș prin care curge apa, sau cu pereți umezi, pardoseli, fundație sau rame de ferestre cu mușcături. Dacă în 2010 România înregistra un procent de 21%, în 2018 Eurostat a constatat ca doar 10 % dintre gospodăriile se mai confruntă cu această situație. Pentru Cipru procentul a rămas neschimbat până în 2017, de 29%, în Italia de la 20 % la 16 % în 2017, Letonia – 25% în 2010 și aproape 23% în 2018, Slovenia 32% în 2010 și 22,7% în 2018, iar Ungaria a rămas fidelă procentului de 22% până în 2018.⁵

Probabil, cel mai relevant indicator este "capacitatea de a menține locuința suficient de caldă". Cele mai mari raportări sunt din Bulgaria (46% în 2011 și 33% în 2018), urmate de Lituania (36% în 2011 și 27% în 2018), Cipru (30% în 2011 – 21 % în 2018), Portugalia (30 %-19%), Grecia (18 %-22% - este singura țară unde acest procent a crescut), Malta (18%- 7%) și Italia (20% - 14%)⁶. Este interesant faptul că într-o serie de țări cu climă mai blândă este considerat fiind o problemă acest indicator. Se pare că există o serie de motive pentru aceasta; în primul rând, materialele de construcție nu sunt adesea adecvate pentru păstrarea căldurii în lunile mai reci. În al doilea rând, sistemele de încălzire tind să fie inadecvate, sub capacitatea necesară, sau zonele având o rată foarte scăzută de sisteme de încălzire centrală instalată. În al treilea rând, multe dintre aceste țări au înregistrat scăderi economice puternice, iar cheltuielile cu încălzirea este probabil să fi fost mai restrânse.

Totodată, indicatorul referitor la răcire furnizat de EU-SILC este relevant. Aceasta se referă la utilizarea energiei pentru răcirea locuinței, spre deosebire de încălzire, și este relevant pentru problema sărăciei energetice.

Țările din sudul Europei s-au confruntat frecvent cu evenimente caniculare în timpul verii, care par să fie responsabile pentru creșterea ratei mortalității în rândul gospodăriilor cu venituri mici și al persoanelor vulnerabile. S-a estimat că 80.000 de persoane au murit în vara anului 2003 în Europa, o pătrime în Italia, subliniind că o viziune mai cuprinzătoare a problemei ar trebui să conducă la proiectarea de măsuri viitoare către o reducere eficientă a problemelor legate de sărăcia de combustibil.

⁵ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdho01&lang=en

⁶ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?lang=en&dataset=ilc_mdso01

O serie de cercetări europene (11 mai exact) au evaluat sărăcia energetică, unele incluzând estimările problemei folosind indicatorii descriși mai sus și tipuri de măsuri pentru a rezolva problema. Descrierile detaliate ale fiecăreia dintre inițiativele revizuite sunt prezentate mai jos, în timp ce această secțiune se concentrează pe oferirea unei prezentări generale comparative a inițiativelor europene de cercetare și rezumarea recomandărilor rezultate din studii.

Studiile se concentrează puternic asupra eficienței energetice în gospodăriile cu venituri mici, precum și asupra identificării mecanismelor financiare pentru a asigura implementarea măsurilor de eficiență energetică. În timp ce unele inițiative de cercetare s-au străduit să estimeze gradul de sărăcie energetică, în toată Europa, majoritatea s-au concentrat pe acțiuni practice de abordare a îmbunătățirii eficienței energetice a gospodăriilor cu venituri mici, pentru a reduce cheltuielile energetice ale gospodăriei, fie prin măsuri cu costuri reduse sau reamenajări energetice ale clădirilor.

Câteva inițiative europene de cercetare în domeniul sărăciei energetice:

ACHIEVE (Acțiune în gospodăriile cu venituri mici pentru îmbunătățirea eficienței energetice prin vizite și diagnostic energetic) - Bulgaria, Franța, Germania, Slovenia, Marea Britanie – Consultanță energetică, utilizarea aparatelor cu eficiență energetică, informare și conștientizare; Instruirea consilierilor în domeniul energiei, consultări în 1900 de gospodării cu scopul de a reduce consumul de energie și costurile prin eficiența energetică, sensibilizarea și formarea profesională. – Rezultatul: în medie, peste 140 € și 300 kg economii de CO₂ pe gospodărie.

EC-LINC (Verificare energetică în gospodăriile cu venituri mici) - Austria, Belgia, Germania, Ungaria, Regatul Unit - Un proiect european care oferă informații și sprijin pentru gospodăriile aflate în situația sărăciei de combustibil și care formează șomeri de lungă durată pentru a deveni consilieri energetici pentru gospodăriile cu venituri mici, care vor economisi energie și apă cu costuri reduse; consultări energetice, eficiență energetică în aparate și comportament, informații și conștientizare. - Consultările energetice și intervențiile privind eficiența energetică au dus la economii de aproximativ 35-228 € pe gospodărie.

EVALUATE (Vulnerabilitate energetică și tranziții urbane) - statele post-comuniste din Europa Centrală și de Est - 8 districte urbane din Gdańsk (Polonia), Praga (Republica Cehă), Budapesta (Ungaria) și Skopje (Republica Macedonia) - Studiu pentru a investiga o schimbare în paradigmă, pentru a aborda cauzele care stau la baza privării de energie domestică și „pentru a investiga modul în care structura instituțională urbană, construirea materialelor de construcție și practicile cotidiene modelează vulnerabilitatea energetică la o varietate de scale geografice”. - Studiul continuu este prima evaluare sistematică a dimensiunilor sociale și spațiale ale vulnerabilității energetice în raport cu orașul post-comunist.

Descrierea termenilor utilizați – un plus definițiilor UE

În ceea ce privește înțelegerea sărăciei energetice la nivelul UE, există diferențe în terminologia utilizată. În timp ce sărăcia energetică și sărăcia de combustibil sunt utilizate în mod interschimbabil, uneori, termenul de sărăcie energetică este înțeles că va cuprinde tipuri mai largi de combustibil, în timp ce sărăcia de combustibil este specifică cerințelor de încălzire.

În multe dintre inițiativele de cercetare din partea factorilor de decizie din UE au fost solicitate orientări mai puternice, terminologie clar explicată pentru a ajuta statele membre în definirea sărăciei energetice în contextul lor specific (BPIE 2014, EPEE 2009, EVALUATE 2015, Energy Cities 2015, Thomson și Snell 2013). Aceasta depășește formularea definiției, dar include descrierea valorilor necesare pentru măsurarea și monitorizarea stării sărăciei energetice din statele membre.

ACHIEVE - Sărăcia de combustibil. O gospodărie săracă în combustibil este cea care are o dificultate percepută sau uneori incapacitate, pentru a-și putea permite satisfacerea nevoilor energetice de bază. Gospodăriile aflate în sărăcie de combustibil au costuri energetice excesive comparativ cu veniturile generale ale gospodăriilor.

BPIE - Sărăcia de combustibil. Studiul discută diferite definiții utilizate, dar nu menționează una specifică pentru înțelegerea studiului.

EC-LINC - Sărăcia de combustibil. O gospodărie săracă în combustibil este una care nu își permite să mențină suficient de cald la costuri rezonabile, în cazul în care se face mențiunea că această definiție poate varia în funcție de țară. Aceasta este, în general, definită ca 21 de grade C în sufragerie și 18 grade C în celelalte camere ocupate - temperaturile recomandate de Organizația Mondială a Sănătății.

Energy Cities - Sărăcia de combustibil. Fenomen descris ca urmare a unei varietăți de factori care determină oamenii să trăiască în locuințe încălzite precar și îndeplinesc criteriile specifice consumatorului vulnerabil: „venituri mici, costuri mari de combustibil, izolație slabă, echipamente de încălzire ineficiente, incapacitate de a gestiona bugetele, alegerea personală a priorităților și dependența de ceilalți”. Sau mai concis, acest fenomen a fost explicat ca fiind incapacitatea cetățeanului de a-și oferi servicii energetice adecvate pentru gospodărie.

EPEE – Sărăcia de combustibil. O dificultate, sau chiar o incapacitate de a avea o încălzire corespunzătoare în casă, toate acestea la un cost rezonabil.

Rețeaua de sărăcie a combustibililor din UE - Thomson și Snell - Sărăcia de combustibil - Un termen folosit pentru a descrie o situație în care o gospodărie nu își poate permite cele mai de bază niveluri de energie pentru încălzirea, gătirea, iluminatul și utilizarea aparatelor din casă.

EVALUATE - Sărăcia energetică. Definită drept incapacitatea de a asigura un nivel social și material necesar de servicii energetice interne (încălzire, iluminat, răcire etc.); Vulnerabilitatea energetică poate fi văzută ca înclinația unei gospodării de a suferi de o lipsă de servicii energetice adecvate în casă.

FinSH - Sărăcia de energie sau „combustibil”. Un termen folosit pentru a descrie situația în care se găsește o gospodărie atunci când nu își poate permite facturile la energie pentru nevoile sale cotidiene, cum ar fi încălzirea, iluminatul și apa caldă.

O revizuire a definițiilor utilizate în cadrul studiilor scoate în evidență elementele comune, care ar putea informa o recomandare pentru o definiție panEuropeană specifică a sărăciei energetice, și anume: Concentrare puternică pe încălzirea energiei peste alte servicii energetice, prețuri la energie accesibile, nivel minim de trai (nevoi de bază).

Rezumatul recomandărilor inițiativelor de cercetare a sărăciei energetice la nivelul UE

Mecanisme de reglementare pentru a asigura persoanele aflate în chirie beneficiază de investiții în modernizarea clădirilor privind eficiența energetică, unde proprietarii sunt obligați să recondiționeze clădirile, după exemplul Regatului Unit (Green Deal) - BPIE

Modificarea și / sau consolidarea legislației existente la nivelul UE pentru a sprijini mai bine acțiunile de sărăcie energetică. Aceste planuri de acțiune urmăresc definirea Țintelor, identificarea acțiunii, stabilirea politicilor și acțiunilor. Aceste modificări includ, de exemplu, redarea îmbunătățirilor eficienței energetice la clădiri în contextul politicilor de sărăcie energetică, stabilirea unor standarde mai ridicate pentru criterii de eficiență energetică, prioritizarea locuințelor sociale pentru reamenajarea coeficientului de eficiență energetică și corelarea obiectivelor în combaterea sărăciei energetice pentru a atinge obiectivele naționale de energie. - EPEE

Politicile ar trebui puse în aplicare pentru a viza în mod strategic serviciile energetice, mai degrabă decât combustibilii casnici. Acest lucru evidențiază sensul larg al cerințelor energetice ale gospodăriei și permite unei părți interesate să ia măsuri. - EVALUATE

Vulnerabilitatea infrastructurală care să perpetueze sărăcia energetică ar trebui să fie redusă, astfel încât gospodăriile nevoiașе să beneficieze în mod special de tarifele direcționate, protecția la deconectare de la sursa de energie, consilierea datoriilor - EVALUATE

Politica atât la nivelul UE, cât și la nivel național trebuie să se asigure că factorii de sărăcie energetică (locația geografică, starea locuinței și veniturile) sunt luați în considerare și că sunt vizate măsuri adecvate pentru a aborda sărăcia de combustibil la nivel UE cu

acțiuni la nivel național . Politicile energetice și climatice ar trebui să se asigure că sărăcia energetică nu este agravată prin acestea. - Thomson și Snell

Linii directoare pentru o definiție comună, astfel încât fiecare stat membru să poată adopta o definiție specifică contextului său. Acestea ar trebui să includă recunoașterea problemelor-cheie ale obținerii temperaturii recomandate în locuință la costuri accesibile. De asemenea, este necesară o definiție comună a unui consumator vulnerabil. - EPEE

Desemnarea unui grup de lucru dedicat sărăciei în materie de combustibil, cu cooperarea în diferite departamente (nivelul UE). Acest grup de lucru va raporta date la nivel național și la nivelul UE, cum ar fi tarifele la energie și impactul social al aprovizionării cu energie. Ar trebui să fie elaborate seturi și indicatori de date adecvați, dar raportarea ar trebui să fie pusă în aplicare prin reglementarea la nivelul UE. - EPEE

Mecanisme financiare:

Scheme de finanțare publică pentru investiții în renovări eficiente din punct de vedere energetic ale clădirilor pe baza bugetelor publice, cum ar fi fonduri regionale, naționale sau UE (fonduri de coeziune) - BPİE

Sistemele de finanțare ale UE ar trebui să completeze eforturile naționale de finanțare. ELİH-MED

Măsurile de eficiență energetică ar trebui să vizeze în mod specific locuințele sociale în care ocupanții au venituri mici. Acestea sunt adesea sub formă de subvenții la nivel național, dar, în mod obișnuit, nu există sprijin pentru chiriași. - FinSH

Eficiență energetică:

Auditurile energetice simple prin consultații oferite și instalații cu eficiență energetică sporită în gospodăriile cu venituri reduse determină economii financiare pentru gospodării și administrația locală. ACHİEVE, ECLİNC

Renovarea clădirilor vechi ar trebui să fie însoțită de stimulente financiare. Un sistem de finanțare UE ar putea include îmbunătățirea utilizării fondului de coeziune de către statele membre pentru proiecte de locuințe. O altă opțiune este utilizarea a până la 6% din totalul Fondului European de Dezvoltare Regională pentru reamenajarea clădirilor alocate pe baza planurilor naționale de recondiționare a clădirilor. ELİH-MED

Îmbunătățirea eficienței energetice în locuință va îmbunătăți performanța clădirii, va reduce umiditatea și mușgaiul aferent și va reduce facturile energetice (nivelul UE și SM). Thomson și Snell

Informare, conștientizare și educație

Linii directoare pentru colectarea de date consistente și fiabile despre sărăcia energetică printr-un grup de lucru asupra datelor privind sărăcia privind combustibilii. Acest

lucru ar obliga statele membre să raporteze cum sunt îndeplinite obligațiile față de consumatorii de energie. - EPEE

Instalarea contoarelor inteligente pentru a informa mai bine gospodăriile despre consumul de energie și pentru a le permite să ia decizii mai bune (mai eficiente din punct de vedere energetic). ELIH-MED

Datele privind consumul de energie ar trebui să fie disponibile pentru proiectele care implică finanțare publică printr-un contract între autoritățile publice și furnizorii de energie. ELIH-MED

Gospodăriile trebuie să fie educate cu privire la modul în care utilizează energia și modul în care utilizarea energiei poate fi mai eficientă prin schimbarea comportamentului sau modificări externe, în special amenajări de construcții. Implicarea locatarilor în acest proces este deosebit de importantă pentru a asigura implementarea cu succes a noilor dispozitive/ materiale/ practici de eficiență energetică. FinSH

Cercetări suplimentare

Există diferențe în ceea ce privește provocările energetice cu care se confruntă gospodăriile din mediul rural și în zonele în care infrastructura energetică este limitată și aceste aspecte trebuie să fie cercetate în continuare. Mai mult, sunt necesare cercetări suplimentare pentru a evalua modul în care statele membre gestionează situația în ceea ce privește sărăcia energetică (și în ceea ce privește tendințele), modul în care acestea pot fi asistate în abordarea sărăciei energetice în contextul dat în raport cu alte obiective politice. Ar trebui colectate date mai cuprinzătoare pentru a compara cât cheltuiesc gospodăriile cu energia. Thomson și Snell

Definirea consumatorilor vulnerabili

Statelor membre le revine obligația să identifice și să definească acele grupuri din cadrul societății care pot fi considerate ca fiind consumatori vulnerabili pe piața energetică, luând în considerare nevoile concrete ale acestora în gospodăriile lor. Directivele în vigoare lasă la latitudinea statelor membre cum vor fi definiți acești consumatori vulnerabili, ținând cont însă de conceptul de accesibilitatea financiară cu privire la sărăcia energetică.

Abordările au fost așadar, diverse. Unele state au definit acest termen în mod explicit, altele în mod implicit, neacceptând termenul de consumator vulnerabil ca atare. Finlanda și Luxemburg nu folosesc termenul în sine, însă recunosc existența vulnerabilităților anumitor categorii, pe când alte state încă au aceste politici în stadiul de definire (Lituania, Croația, Austria sau Grecia).

Cea mai des întâlnită definiție a consumatorului vulnerabil se centrează în jurul primirii de subvenții (40 % din statele ce au adoptat definiții). Mai precis, definiția gravitează

în jurul conceptului de circumstanțe socio-economice și nu neapărat pe acela de costuri ale energiei.

Definițiile care se referă în mod specific la dificultatea unui cetățean de a-și permite gestionarea costurilor legate de energie a unei gospodării, intră în categoria definițiilor centrate pe accesibilitatea energiei. Patru state definesc vulnerabilitatea în raport cu probleme de sănătate sau dizabilități.

Rolul definirii consumatorului vulnerabil poate fi privit din două dimensiuni: identifică problema în sine și identifică acele persoane mai probabil de a fi afectate de consecințele problemei.

O abordare interesantă a definirii poate fi identificată în cazul Croației, a cărui proiect de lege a făcut o diferențiere între cetățenii dezavantajați din punct de vedere medical și din punct de vedere socio-economic, propunând chiar nivele diferite de protecție între cele două categorii. În funcție de felul definiției și de măsurile abordate, statele membre pot fi împărțite în state care au abordat problema socio-economic și state care au abordat problema energetic (domeniul concret al energiei implicând producție, costuri, distribuție etc.) Această distincție subiectivă este bazată pe cine are inițiativă în elaborarea politicilor, modul în care a fost definită problema și natura măsurilor luate.

O observație ar fi că statele nordice (țările Scandinave, Germania, Olanda și Polonia) dar și anumite state din est (Bulgaria, Republica Cehă și Croația) privesc problema din perspectiva aspectelor sociale, pe când restul Europei o privește mai degrabă ca fiind legată de industria energetică în sine. State precum Franța și Portugalia au o abordare mixtă între cele două paradigme.

În acest sens, definițiile și abordările statelor membre privind consumatorii vulnerabili sunt după cum urmează:

A. State care definesc implicit consumatorul vulnerabil prin legile privind energia sau cele privind ajutoarele sociale

Austria

Conceptul de consumator vulnerabil este implementat printr-o serie de mecanisme orientate către grupuri clar identificate de cetățeni sau gospodării, mecanisme ce sunt integrate în legile ce privesc ajutoarele sociale și legile energetice.

Bulgaria

Consumatorii vulnerabili sunt gospodăriile care primesc asistență pentru energie electrică, căldură sau gaz natural, conform Legii privind Asistența Socială și instrumentelor normative legislative privind implementarea acesteia.

Croația

Legea Energiei din Croația nu definește consumatorul vulnerabil. Pentru acei consumatori ce pot fi considerați ca fiind dezavantajați social, pot fi implementate o serie de măsuri de protecție și sprijin pe baza drepturilor ce le sunt conferite prin sistemul de securitate socială.

Danemarca

Principiul universalității presupune că orice cetățean are dreptul de a fi asistat social de către stat dacă este afectat de o anumită circumstanță de o dificultate mare. În cazul Danemarcei se oferă scheme de sprijin pe termen mediu și lung pentru șomeri, asistați sociali în general și persoanele aflate în imposibilitatea de a lucra.

Estonia

Un consumator căruia i-a fost acordat un beneficiu de subzistență potrivit secțiunii 22 (1) din Legea asistenței sociale este: o persoană care locuiește singură sau cu o familie dacă are venitul net lunar, după deducerea cheltuielilor fixe aferente, calculat în condițiile prevăzute la subsecțiunile 22 (5) și (6) din prezenta lege, sub nivelul de subzistență. Acesta are dreptul de a primi un sprijin de subzistență suplimentar. Nivelul de subzistență este stabilit pe baza cheltuielilor minime efectuate prin consum de produse alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte și alte bunuri și servicii care satisfac nevoile primare.

Germania

Persoanele vulnerabile eligibile pentru ajutoare sau subvenții sunt stabilite potrivit sistemului de securitate socială.

Luxemburg

Orice consumator poate fi considerat ca un consumator vulnerabil.

Malta

Consumatorii vulnerabili sunt ajutați prin sistemul de ajutor social. Persoanele destinate a ajutoarelor sociale sunt eligibile.

Polonia

Conform Actului Polonez Legislativ privind Energia, un consumator vulnerabil este „o persoană căreia îi este acordată o indemnizație pentru locuință, în înțelesul art. 2.1 din Legea privind Indemnizațiile pentru Locuințe din 21 iunie 2001 (Dz. U. din 2013. Pos. 966) și care este parte într-un contract de vânzare/furnizare a electricității, și care locuiește în locul aprovizionat cu electricitate”

Portugalia

Conform legii portugheze, consumatorii sunt considerați a fi indivizi vulnerabili economic dacă se află într-o situație economică-socială precară și au dreptul să beneficieze de serviciile esențiale de aprovizionare cu energie electrică. În acest scop sunt luați în considerare cei care se încadrează în următoarele situații (în programele de asistență socială):

- a) subvenție de solidaritate pentru vârstnici;
- b) venituri pentru incluziune socială;
- c) ajutor de șomaj;
- d) primul nivel de ajutor pentru creșterea copilului;
- e) pensii sociale pentru persoanele cu dizabilități.

Consumatorii vulnerabili economic trebuie să îndeplinească toate criteriile privind aprovizionarea: beneficiarul programului de asistență socială trebuie să fie titularul contractului privind aprovizionarea cu energie electrică; consumul de electricitate este exclusiv domestic în locuințele permanente; aprovizionarea are un voltaj scăzut, de până la 4,6 kilo-volt-amper. Fiecare consumator vulnerabil poate beneficia de tariful preferențial social într-un singur punct de consum.

Slovenia

Un client vulnerabil este considerat a fi o gospodărie care, din cauza circumstanțelor financiare, a altor circumstanțe sociale și din cauza condițiilor privind locuința, nu poate să obțină o sursă alternativă de energie care ar costa la fel sau mai puțin, pentru necesitățile esențiale domestice.

B. State unde legislația prevede în mod explicit cine sunt consumatorii vulnerabili.

Belgia

Art. 2 din Decretul Ministerial din 30 martie 2007 prevede că: „În scopurile acestui decret, ,consumatorii protejați, cu venituri mici sau vulnerabili trebuie definiți în conformitate cu sensul articolului 20, secțiunea 2 a Legii din 29 aprilie 1999, privind organizarea pieței de electricitate, modificată prin Legea din 1 iunie 2005:

- A. Orice utilizator final care poate demonstra că el însuși sau orice altă persoană care locuiește sub același acoperiș beneficiază de o decizie prin care i se oferă sprijin sub forma:
 - unei pensii de integrare socială oferită de CMAS (Centrul Municipality pentru Asistență Socială), în conformitate cu Legea din 26 mai 2002, privind dreptul la integrare socială;

- veniturilor garantate pentru persoanele vârstnice, conform Legii din 1 aprilie 1969, prin care s-a instituit un venit garantat pentru persoanele în vârstă și garantarea venitului pentru vârstnici (GVPV), în conformitate cu Legea din 22 martie 2001;
- unei pensii pentru dizabilitate, pentru incapacitatea permanentă de muncă sau pentru incapacitatea parțială, de minimum 65%, în conformitate cu Legea din 27 iunie 1969, privind oferirea de beneficii pentru cei cu dizabilități;
- unei pensii care înlocuiește veniturile celor cu dizabilități, conform Legii din 27 februarie 1987, privind alocațiile pentru dizabilitate;
- unei pensii pentru integrarea socială a persoanelor cu dizabilități din categoria II, III sau IV, în conformitate cu Legea din 27 februarie 1987, privind alocațiile pentru dizabilitate;
- unei alocații pentru sprijinul persoanelor în vârstă, în conformitate cu articolul 127 și următoarele din Legea din 22 decembrie 1989;
- unei alocații de îngrijire, conform cu Legea din 27 iunie 1969;
- asistenței sociale financiare alocate de către un CMAS unei persoane înregistrate în registrul străinilor cu permis permanent de rezidență și care, datorită naționalității, nu pot fi considerați ca fiind îndreptățiți la integrarea socială. B. Dacă se numără printre cei din categoriile 2, 3, 4, 5, 6 și 7 menționate la punctul A, sunt beneficiarii unei alocații, indiferent că este vorba despre un venit garantat pentru persoanele în vârstă, dizabilitate sau îngrijire, alocat de către CMAS.

Cipru

Definiția consumatorilor vulnerabili este stabilită printr-un decret ministerial (CEER 2013). Asistența publică suplimentară este oferită destinatarilor pentru a satisface nevoile speciale, inclusiv „încălzirea în valoare de 170 de euro pe an”. Printre destinatari se includ persoane cu dizabilități și pacienți confirmați din punct de vedere medical, tratați în străinătate pentru o perioadă care nu depășește șase luni; persoanele cu dizabilități care studiază într-o instituție de învățământ din Cipru sau din străinătate (perioada care nu depășește cu mai mult de un an perioada normală a studiilor).

Franța

O persoană este considerată săracă din punct de vedere energetic atunci când are dificultăți în a se aproviziona cu energia necesară pentru a-și satisface nevoile de bază, din cauza veniturilor inadecvate sau a condițiilor în care locuiește.

Grecia

1. Gospodăriile cu venituri mici, care suferă din cauza sărăciei energetice.

2. Consumatorii - ei înșiși, soții sau persoanele care locuiesc împreună, care se bazează în mare măsură pe furnizarea continuă, neîntreruptă a curentului electric, datorită sistemelor mecanice de întreținere a vieții.

3. Persoanele în vârstă de peste 70 de ani, cu condiția să nu locuiască împreună cu o persoană mai tânără decât vârsta mai sus menționată.

4. Consumatorii cu probleme serioase de sănătate, în mod special aceia cu dizabilități fizice, mentale sau intelectuale, probleme audiovizuale sau locomotorii sau cei cu multiple dizabilități sau boli cronice, care nu-și pot gestiona singuri relația contractuală cu furnizorul.

5. Consumatorii din zonele izolate, în mod special cei care locuiesc pe insule neconectate între ele.

Irlanda

Consumatorul vulnerabil este gospodăria:

(a) dependentă în mod decisiv de echipamente electrice, care includ, dar nu se limitează la dispozitive pentru întreținerea vieții, tehnologii de asistență în sprijinul traiului independent și echipamente medicale

(b) vulnerabilă în mod special la debranșare pe timpul lunilor de iarnă din cauza vârstei avansate sau a sănătății fizice, senzoriale, intelectuale sau mentale a celor care locuiesc.

Italia

Există două definiții pentru vulnerabilitate (privind electricitatea), în funcție de condițiile economice/condițiile de sănătate. Economic: în acest caz vulnerabilitatea se măsoară conform unui indicator specific, numit ISEE, indicatorul statutului echivalent economic. Acesta stabilește condițiile generale economice ale familiei, ținând cont de venitul familiei, activul, numărul și tipul familiilor. Sănătatea: un consumator cu probleme severe de sănătate și boli (cu certificat medical), care necesită echipament electric pentru întreținerea vieții, este considerat vulnerabil indiferent de venit.

Olanda

Un consumator căruia sistarea transportului sau a aprovizionării cu electricitate sau gaze i-ar produce riscuri însemnate privind propria sănătate sau sănătatea unui alt membru al gospodăriei este considerat vulnerabil prin urmare, deconectarea nu este permisă decât în cazul dovedirii săvârșirii unei fraude.

Spania

Conform celei de-a zecea Dispoziții Tranzitorii privind Legea Electricității nr. 24/2013, consumatorii vulnerabili care au dreptul să solicite tariful social sunt:

- consumatorii de peste 60 de ani, pensionarii, persoanele cu dizabilități permanente, văduvele și persoanele care primesc sumele minime aplicabile acestor categorii

- consumatorii cu familii numeroase (și anume 3 sau mai mulți copii) • consumatorii membri ai aceleiași familii din care face parte și un șomer

- consumatorii persoane fizice, care au încheiat un contract pentru aprovizionarea cu electricitate de mai puțin de 3 kW, pentru reședința proprie.

Regatul Unit

Britanicii au definit vulnerabilitatea ca atunci când circumstanțele personale ale consumatorului și caracteristicile vieții sale se combină cu aspecte ale pieței pentru a crea situații în care el sau ea este: - Semnificativ mai puțin capabil decât un consumator tipic de a-și proteja sau reprezenta interesele pe piața energiei; și / sau - semnificativ mult mai probabil decât un consumator obișnuit să sufere un prejudiciu.

C. State fără nicio definiție sau cu abordări diferite

Republica Cehă

Există un termen legal de consumator vulnerabil, însă nu neapărat în raport cu piața energetică. Este definit ca acea persoană bolnavă grav sau dependentă de aparate de reanimare.

Letonia

Nu există o definiție.

Lituania

Consumatorii vulnerabili în ceea ce privește electricitatea sunt gospodăriile sau persoanele care primesc sprijin social financiar conform legilor naționale (Sistemul de Informații pentru Asistența Socială a Familiei).

Slovacia

Legea privind industria energetică definește gospodăria vulnerabilă ca fiind acea gospodărie în care consumul de energie este vitală pentru întreținerea vieții (persoane care depind de aparate de întreținut funcțiile vitale).

Suedia

Consumatorii vulnerabili sunt definiți drept persoanele aflate într-o stare permanentă de incapacitate de a plăti curentul electric sau gazul natural transportat sau livrat către ei, în scopuri nelegate de activitatea lor economică. Acest grup de consumatori este protejat prin Sistemul de Asistență Socială.

Definirea sărăciei energetice

Statele membre care fac parte din focus-group-ul pe politici energetice, definesc în legislația lor și conceptul de sărăcie energetică.

Indicatori de sărăcie energetică

Sărăcia energetică se raportează la venitul gospodăriei și la costul asociat tuturor resurselor energetice consumate de acea gospodărie, nu doar la încălzire. Un studiu amplu realizat asupra tuturor definițiilor date fenomenului le-a clasificat în două tipuri de abordări: Acelea care se referă la (1) gospodării care cheltuiesc o proporție prea mare din venit pe energie, respectiv (2) gospodării care nu pot cheltui suficient pe energie (Rademaekers, și alții 2016).

Indicatorii de sărăcie energetică se referă la acele instrumente metrice care permit evaluarea și monitorizarea fenomenului. În stabilirea indicatorilor trebuie acordată atenție deosebită capacității lor de a reda fenomenul cât mai fidel posibil, dar și capacitatea lor de a permite compararea în timp și spațiu. Complexitatea fenomenului, dar și specificitățile pe care acesta le manifestă în fiecare țară, fac ca indicatorii să fie foarte diverși. Studiul lui Rademaekers a identificat și analizat 178 de indicatori uzuali în evaluarea fenomenului sărăciei energetice. Acești indicatori se referă în ordine la venituri raportate la cheltuieli (33%), infrastructura energetică (29%), politici publice (12%), efecte (12%), aspecte demografice (8%), cererea de energie (6%). Indicatorii au fost evaluați și clasificați în mai multe categorii din care doar două au fost agreate: indicatorii de cost, respectiv indicatorii consensuali. Indicatorii de cost au în vedere cheltuielile cu energia ale unei gospodării și se raportează de regulă la venituri. Indicatorii consensuali sunt indicatori de percepție și identifică acele gospodării care se declară a fi în situație de sărăcie energetică. Alte categorii, precum sunt temperatura ambientală sau care se referă la efectele sărăciei energetice, nu sunt agreate din cauza lipsei datelor statistice, respectiv a lipsei cadrului teoretic.

Pentru a permite compararea între state și în timp a fost nevoie să se identifice o serie de indicatori cât mai cuprinzători și echivalenți posibil. S-a făcut un studiu de fezabilitate din care au reieșit patru indicatori fundamentali: Dubla medianei ponderii naționale (2M), Costuri Mari la Venituri Mici (CMVM), Sărăcia energetică ascunsă (SEA), ca indicatori de cost. În ce privește indicatorii consensuali, s-a ajuns la concluzia că percepția oamenilor asupra temperaturii ambientale este suficient de relevantă pentru a identifica gospodăriile aflate în situație de sărăcie energetică.⁷

⁷ Studiu Centrul pentru studiul Democrației, *Sărăcia energetică și consumatorul vulnerabil Evidențe din România și Europa Centrul pentru Studiul Democrației Str. Minerilor, nr.85, sala 302 400123 Cluj-Napoca, jud. Cluj, Romania*
www.democracycenter.ro/democracycentercluj p 24

La nivelul Uniunii Europene nu s-au elaborat studii sau statistici cu privire la sărăcia energetică, nici cu privire la situația generală per gospodărie, lucru care face elaborarea unei politici la nivel european dificilă.

Definiții ale statelor membre

Austria

O gospodărie este considerată ca fiind predispusă la sărăcie energetică dacă veniturile de care dispune sunt sub nivelul venitului minim (risc general de sărăcie) iar o parte din acestea trebuie folosite pentru cheltuielile legate de energie.

Sistemul de cuantificare propus se referă la mai mulți indicatori, printre care: veniturile globale ale gospodăriei, cheltuielile gospodăriei, costurile energetice, evoluția cheltuielilor și a prețurilor, instalațiile plătite a priori sau dificultățile financiare generale ale gospodăriei. Aceste definiții nu sunt încă legiferate, însă sunt folosite în discuțiile de elaborare ale politicilor energetice.

Cipru

Sărăcia energetică se poate referi la situații în care consumatorului îi este greu, din cauza veniturilor sale reduse (lucru ce reiese din declarațiile fiscale) coroborate cu situația civilă, profesională sau de sănătate de a putea face față la costurile energetice lunare sau anuale. Indicele de calcul folosit este proporția din venit folosită pentru cheltuielile energetice.

Franța

Este considerată în situația de sărăcie energetică, o persoană care întâmpină anumite dificultăți de plată a cheltuielilor energetice, menite să satisfacă nevoile sale elementare, dificultate cauzată fie de insuficiența veniturilor fie de condițiile de trai.⁸ Nu există însă un sistem de cuantificare oficial, astfel încât, deși definiția există ea nu poate fi operațională în practică.

Irlanda

Sărăcia energetică este definită oficial în Republica Irlandeză ca fiind acea situație în care, o gospodărie nu este capabilă să obțină niveluri satisfăcătoare de servicii energetice din cauza imposibilității acoperirii cheltuielilor acestora. Legea irlandeză operează și un sistem de cuantificare concret: gospodăria cheltuiește mai multe de 10 % din veniturile sale pentru energia necesară acesteia.

Italia

⁸Art. 11 din Legea Grenelle II din 12 Iulie 2010

O gospodărie/familie este vulnerabilă față de sărăcia energetică atunci când peste 5% din veniturile sale sunt folosite pentru cheltuieli de electricitate și 10 % pentru cele cu gaz.

Malta

Sărăcia energetică este definită ca: imposibilitatea de a obține un nivel satisfăcător de servicii energetice a unei gospodării. Cu toate că aceasta este o definiție propusă de către experți din societatea civilă, este o definiție folosită la nivelul elaborării politicilor publice, cu toate acestea, nu a fost codificată încă.

Slovacia

Sărăcia energetică este definită ca acea situație în care cheltuielile lunare medii ale unei gospodării legate de electricitate, gaz și încălzire reprezintă o proporție semnificativă din venitul total lunar. Potrivit principiului protecției consumatorului, o gospodărie este considerată săracă/vulnerabilă din punct de vedere energetic atunci când veniturile lunare dedicate cheltuielilor energetice duc gospodărie respectivă sub nivelul veniturilor disponibile minime. Această definiție este publicat pe site-ul Ministerului Muncii și Afacerilor Sociale însă nu este codificat.

Regatul Unit operează mai multe definiții pentru sărăcia energetică, după cum urmează:

Anglia

O gospodărie este considerată săracă din punct de vedere energetic dacă, cheltuielile lunare, incluzându-le pe cele aferente cheltuielilor energetice sunt mai mari decât limita sărăciei (subzistenței) și cheltuielile energetice sunt mai mari decât media națională pentru o gospodărie de acel tip. Există două elemente esențiale pentru această definiție, veniturile mici și consumul mare. Aceste elemente sunt analizate ținând cont de: costurile mai mari decât media națională și venitul rezidual net mai mic decât limita sărăciei (subzistenței). Anglia folosește în continuare ca unitate de măsură limita de 10 %, ce presupune ca o gospodărie este săracă dacă cheltuiește peste 10 % din veniturile sale pe gaze sau alte surse de încălzire, folosite pentru a obține un standard constant de încălzire de 21 de grade în Camera de zi și minim 18 în celelalte camere.

Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord

Nu există o definiție de sărăcie energetică ci doar de sărăcie legată de costurile de încălzire (fuel poverty). Criteriul de calcul folosit este același aplicabil în Anglia cu excepția Irlandei de Nord care folosește un criteriu mai abstract numit nivel acceptabil de încălzire.

În analiza definițiilor și a metodelor de definire și de calcul s-au descoperit mai multe neajunsuri și elemente ce nu ar fi întocmai relevante, astfel încât se recomandă ca în elaborarea unei definiții să se țină cont cu prioritate de:

Scop - Este important să se facă o distincție între indicatorii naționali și cei locali sau regionali.

Comensurabilitatea - Pot exista sisteme de măsurare bazate pe costuri ale energiei sau pe venituri ale gospodăriilor. Decisiv în a alege între cele două este măsura în care datele sunt disponibile.

Veniturile gospodăriilor - Sunt discuții largi despre relativitatea acestui criteriu și despre echivalența dintre cheltuielile gospodăriilor.

Sărăcia energetică ascunsă (SEA). Acest indicator identifică acele gospodării care au cheltuieli cu energia impropriu de mici. Există mai mulți factori care pot determina o asemenea situație, precum obstrucționarea consumului. Pentru calculul sărăciei energetice ascunse sunt propuse diferite praguri: Jumătatea mediane naționale a cheltuielilor cu energia în termeni monetari absoluți este indicatorul cel mai favorizat (M/2), datorită flexibilității și caracterului comparabil. Alți indicatori, precum sunt M/4 sau 5 EUR sunt considerați prea mult mici, respectiv arbitrari (în cazul ultimului). INSIGHT_E propune mai multe niveluri de cheltuieli cu energia. Gospodăriile sărace ascunse angajează cheltuieli sub pragul de 5% din venit. Barometrul Belgian de măsurare a Sărăciei Energetice elaborează pe baza M/2 un indicator mai complex. El grupează gospodăriile pe categorii în funcție de caracteristicile demografice și de dimensiune; stabilește un tipar de consum pentru fiecare categorie și izolează acele gospodării care prezintă un comportament de consum energetic M/2 încadrându-le, astfel, în fenomenul sărăciei energetice ascunse.⁹

În elaborarea definițiilor este important ca factorii decizionali să fie versatili în aprecierea diversilor factori, dar și de natura schimbătoare a pieței energetice.

Măsurile de protecție a consumatorilor vulnerabili și de abordare a sărăciei energetice

Măsurile ce pot fi adoptate se împart în trei categorii:

- Intervenții financiare - În principal ajutoare pentru achitarea facturilor de energie. Aceasta este o măsură pe termen scurt.
- Protecția adițională a consumatorilor
- Eficiență energetică - Măsură pe termen lung.
- Informarea corectă a consumatorilor

⁹ Studiu Centrul pentru studiul Democrației, *Sărăcia energetică și consumatorul vulnerabil Evidențe din România și Europa Centrul pentru Studiul Democrației Str. Minerilor, nr.85, sala 302 400123 Cluj-Napoca, jud. Cluj, Romania*
www.democracycenter.ro/democracycentercluj p 21

Ele pot fi finanțate fie de la nivel central, fie de la nivel local/regional. În mai multe state, în special cele din Europa de Sud, sunt oferite și tarife sociale, în state precum Cipru, Spania, Franța, Grecia, Portugalia și Belgia. Tarifele sociale sunt un tarif stabilit, disponibil pentru consumatorii vulnerabili pentru a se asigura că aceste gospodării au acces la energie pentru prețuri corecte. În Belgia, toți furnizorii de energie electrică și gaz sunt obligați să ofere un tarif social clienților protejați.

În Franța, eligibilitatea de a beneficia de tarifele sociale se bazează pe atribuirea de asigurări medicale și de sănătate, însă deoarece o pondere substanțială a consumatorilor eligibili pentru aceste mecanisme nu le primesc, nu pot fi detectați de către sistem (ONPE, 2014). În plus, chiar și atunci când tarifele ajung la beneficiarul lor, volumul acestora (în medie 8 € / lună dacă sunt considerate și gazele și electricitatea) este prea mic pentru a oferi un sprijin substanțial. Acest lucru a determinat Agenția Franceză pentru Energie (ADEME) să recomande înlocuirea tarifelor sociale cu o sumă forfetară și să extindă gama de date despre beneficiari pentru a îmbunătăți direcționarea (ADEME, 2013). În sfârșit, tarifele sociale sunt aplicabile numai gazelor și energiei electrice și favorizează pe nedrept gospodăriile încălzite cu gaz, chiar dacă prețurile gazelor au crescut cu 50% în ultimii cinci ani (Fondation Abbé Pierre, 2014).

Una dintre măsurile tipice de sprijin adițional acordat consumatorului este interzicerea posibilității debransării de la rețea. Dintre statele membre, doar Bulgaria, Republica Cehă și Croația nu au o astfel de practică. O altă practică ce poate fi identificată în Danemarca, Franța, Lituania și Regatul Unit este cea de a permite consumatorului să încheie un contract cu un alt distribuitor de energie deși are datorii anterioare.

Eficiența energetică

Confruntate fiind cu aceste probleme, multe dintre statele membre au încercat să aducă soluții abordând eficientizarea energiei.

Belgia

Verificările instalațiilor de energie se fac de către specialiști, care evaluează situația consumului de energie dintr-o anumită gospodărie și oferă sfaturi privind conservarea energiei electrice (izolarea cablurilor, achiziționarea unui anumit tip de bec, etc.)

Croația

Gospodăriile care folosesc instalații pe baza energiei alternative și regenerabile primesc subvenții dintr-un fond special.

Franța

Programul Habiter mieux programme este în vigoare din 2010 și oferă finanțare pentru renovări termice cu condiția ca, în urma unei evaluări, potențialul de eficientizare să fie de cel puțin 25 %.

Germania

Stromspar- Check, este un program prin care persoanele care se află într-o situație de șomaj pentru o perioadă îndelungată primesc pregătire în vederea oferii de consultații către gospodării pentru eficientizare energetică. Aceștia sunt pregătiți și pentru a instala anumite sisteme simple cu impact imediat.

Irlanda

Programele din Irlanda se concentrează pe cetățenii cu venituri mici, care locuiesc în case sociale private/non-locale. Beneficiarii finali sunt persoanele care beneficiază de ajutoare sociale, inclusiv persoanele cu pensii sociale sau pensii de invaliditate.

Regatul Unit

Furnizorii de energie sunt ținuti să faciliteze programe de suport pentru gospodării aflate în dificultate. Schema Green Deal este gândită în așa fel încât costurile de eficientizare ale consumului energetic să fie acoperite de potențialele economisiri.

SOLANOVA este primul proiect „Eco-clădiri” al Comisiei Europene în Europa de Est care se ocupă de o „renovare majoră” a clădirilor mari existente. Pentru a realiza îmbunătățiri durabile, SOLANOVA propune o coroborare a trei strategii:

- proiectarea nevoilor umane
- eficientizarea optimizată a resurselor clădirii
- alimentarea cu energie solară optimizată

În 2005, o clădire cu 7 etaje din orașul maghiar Dunaújváros a fost transformată în prima clădire cu panou de 3 litri din Europa, prin aplicarea filosofiei passive-house, care a fost considerată a fi cea mai bună practică pentru îmbunătățirea structurilor inițiale fără a le modifica în mod major. Energia solară a furnizat mai mult de 20% din consumul total pentru încălzirea spațiului și pentru apa caldă menajeră. În principal, acest lucru se datorează scăderii drastice a consumului de încălzire în acest spațiu, care a fost de 220 kWh /m2 înainte de modernizare.

O ultimă serie de măsuri este reprezentată de informarea și conștientizarea consumatorilor, care a fost făcută în principal prin:

- Informații privind compararea prețurilor din piețele energetice

- Transparentizarea facturilor și a modului de calcul al tarifului
- Evaluarea și certificarea energetică a imobilelor
- Modernizarea contoarelor
- Campanii de consultanță
- Organizații Naționale de consultanță
- Organizații Locale de consultanță

În statele membre unde există o puternică mișcare a societății civice în legătură cu sărăcia energetică, numărul campaniilor de conștientizare este mai mare. Acest lucru se observă în special în Regatul Unit, unde multe ONG-uri și organizații de cercetare energetică fac campanie activă pe această temă.

Programe de smart metering

Smart meters sunt acele contoare de energie electrică/gaze care, pe de o parte calculează mult mai fidel costul energiei dintr-o gospodărie, iar pe de altă parte este mult mai ușor de folosit și interpretat de către consumator. Aceste programe, acolo unde au fost implementate, au fost orientate către gospodăriile cu venituri mici. În Regatul Unit, auto-debransarea a fost identificată ca fiind o problemă semnificativă, practică mult mai greu de realizat cu aceste noi smart-meters.

În Germania, proiectul de instalare a noilor contoare a fost cunoscut sub denumirea de Soluția 1000 watti. În stadiul de proiect pilot a fost implementat în centre de adăpost social, cu scopul de a putea monitoriza consumul și a evita situațiile în care aceste centre sunt deconectate automat de la rețea. În practică, în loc să debranzeze o anumită gospodărie, îi reduce consumul la 1000 watti, și doar după primirea a trei avertismente.

Recomandări¹⁰

Următoarele recomandări propun acțiuni suplimentare pentru Comisia Europeană și statele membre cum să se adreseze consumatorului vulnerabil și provocările sărăciei energetice. Sărăcia energetică este din ce în ce mai mult o problemă pentru Europa, înrădăcinată chiar în unele state membre. Prin urmare, este important ca Comisia și grupurile de lucru asociate, inclusive VCWG, să continue să găsească căi de dezvoltare a acțiunilor din acest domeniu.

¹⁰

https://www.researchgate.net/publication/282358589_Energy_poverty_and_vulnerable_consumers_in_the_energy_sector_across_the_EU_analysis_of_policies_and_measures?fbclid=IwAR0YowcY1tF9k2WO2ocNvBpBQtdT5aLt0r4wlr-oXKL5CI0g-1VXX03Sm8

Recomandarea 1. Recunoașterea distincției dintre problema consumatorului vulnerabil și cea a sărăciei energetice.

Este important să recunoaște că problema consumatorilor vulnerabili și cea a sărăciei energetice sunt distincte. Problemele pot afecta diferite grupuri de consumatori de energie și necesită diferite măsuri. Deși diferența termenilor este evidențiată în Directivele privind al treilea pachet energetic, nu este foarte clar că aceste probleme distinctive pot necesita soluții diferite.

Comisia Europeană ar putea profita de revizuirea cadrului de reglementare instituit prin cel de-al treilea pachet pentru piața internă a energiei în 2015-2016 (așa cum a fost anunțat în Comunicarea privind pachetul Uniunii Energetice) pentru a simplifica dispozițiile privind consumatorii vulnerabili și sărăcia energetică cuprinse în versiunile actuale ale directivelor privind electricitatea și gazul. În special, articolul 3 (alineatele (7) și (8) și considerentul 53 din Directiva 2009/72 / CE ar trebui modificate pentru a reflecta în mod clar specificul protecției consumatorilor vulnerabili (în conformitate cu protecția consumatorilor și abordările curative) și sărăcia energetică (necesitând un abordare preventivă pe termen lung).

Într-un anumit sens, dacă strategiile consumatorilor vulnerabili sunt în concordanță cu acțiunile de combatere a sărăciei energetice, aceasta este binevenită. Cu toate acestea, trebuie recunoscut faptul că aceste măsuri nu vor fi suficiente. În conformitate cu Recomandările 2 și 3, considerăm că se poate obține o mai mare claritate în acest sens. Propunem Comisiei să încurajeze statele membre să dezvolte strategii distincte, dar coerente, pentru ambele probleme. Aceste documente sunt importante pentru a demonstra acțiuni în aceste domenii și pentru a asigura o bună înțelegere între diferitele departamente și agenții guvernamentale și la diferite niveluri sub-naționale.

Mai mult, recunoscând natura regională și specifică a orașului a problemei, acțiunile locale ar putea fi sprijinite prin planuri de acțiune de eradicare a sărăciei energetice locale sau naționale, așa cum recomandă inițiativele Energy Cities și, respectiv, EPEE. Este important să recunoaștem că o mare parte a recunoașterii actuale a sărăciei energetice în multe state membre provin din grupuri de acțiune locală și organizații civice.

Recomandarea 2. Oferiți îndrumări suplimentare despre ceea ce constituie consumatorii vulnerabili (pe baza experiențelor statelor membre).

Directivele din cadrul celui de-al treilea pachet energetic impun statelor membre să stabilească și să definească consumatorii vulnerabili pe piețele energetice. În prezentul studiu se evidențiază variația semnificativă a definițiilor statelor membre. În unele state membre, vulnerabilitatea înseamnă pur și simplu acele grupuri cu risc de deconectare. În

concluzie, astfel de definiții restrânse nu vor oferi un sprijin mai larg consumatorilor care pot avea dificultăți în accesarea și participarea pe piață.

Comisia trebuie să fie mai prescriptivă cu privire la cine constituie o persoană vulnerabilă. Acest lucru are nevoie de o examinare suplimentară (poate de către VCWG), dar din analiza noastră ar trebui să includă persoane

- vulnerabile din cauza circumstanțelor lor socioeconomice (vârstnici, handicapați, șomeri);

- vulnerabile din cauza circumstanțelor structurale în ceea ce privește consumul de energie (sistem de încălzire, la tarife mari, clădire ineficientă, off-grid).

Considerațiile de vulnerabilitate ar trebui să reflecte preocupările de accesibilitate, acces și participare. De asemenea, trebuie luat în considerare dacă aceste probleme sunt aplicabile persoanelor fizice sau gospodăriilor pentru a accesa mai bine resursele.

O definire mai clară a ceea ce constituie vulnerabilitate va evita ca statele membre să ia în considerare doar măsuri referitoare la asigurarea aprovizionării, adică măsuri de urgență. Mai degrabă definițiile ar trebui să asigure un acces îmbunătățit la piețe pentru grupurile din societate care au nevoie de sprijin suplimentar. Luate pe rând, furnizarea acestei îndrumări suplimentare ar trebui să se asigure că definițiile consumatorilor vulnerabili sunt mai aliniate la problemele de sărăcie energetică, acoperind în același timp probleme de vulnerabilitate mai largi (care nu sunt legate de accesibilitate).

Definițiile formulate mai clar ar putea fi introduse într-un act de punere în aplicare a directivelor revizuite privind gazele și electricitatea, deoarece această cercetare a arătat că, în deplin respect cu principiul subsidiarității, o implementare uniformă a protecției consumatorilor vulnerabili în întreaga UE necesită totuși o comună înțelegerea cine este un consumator vulnerabil în ceea ce privește energia.

De asemenea, Comisia ar trebui să precizeze clar ce trebuie să raporteze ANR-urile atât ca definiții a definițiilor, cât și ca măsuri, într-un format comun de raportare. Unele dintre rapoartele analizate de echipa de studiu au fost dificil de descifrat în ceea ce privește definițiile și acțiunile asociate. Rapoartele bienale cu privire la prețurile energiei (anunțate în Comunicarea privind pachetul Uniunii Europene pentru energie) și produse de DG Energie ar trebui să includă o secțiune specific privind prețurile la energie aplicate consumatorilor vulnerabili.

Recomandarea 3. Definiți în mod explicit ce este sărăcia energetică și îndemnați statele membre să acționeze pentru a o reduce.

Nu dorim să intrăm într-o situație în care recunoașterea provocării sărăciei energetice este întârziată din cauza lipsei de date care să susțină orice măsură dată. În acest scop,

Comisia ar trebui să elaboreze un document de comunicare sau o strategie (după cum este cel mai potrivit) pentru înțelegerea provocării sărăciei energetice, ce se face la nivelul statelor membre și să îndemne statele membre să dezvolte strategii, poate sub forma planurilor naționale de „re-acțiune” a sărăciei energetice (susținute și de proiectul EPEE (2009))

La nivelul UE, nu considerăm că CE ar trebui să adopte o valoare specifică bazată pe cheltuieli, din cauza lipsei de date armonizate. Cu toate acestea, CE ar trebui să utilizeze cercetarea folosind datele UE-SILC pentru a stabili provocarea sărăciei energetice și să ia în considerare recomandări pentru îmbunătățirea acestui sondaj, astfel cum se prevede în secțiunea IV.A.3.

Vă recomandăm ca orice recunoaștere la nivel european a sărăciei energetice, deși nu stabilește o unitate de măsură, ar trebui să cuprindă:

- preocupările privind accesibilitatea la energie referitoare la gospodăriile cu venituri mici includ consumul de energie total al gospodăriei (chiar și în afara competenței CE a piețelor energetice interne, întrucât statele membre pot acționa pentru consumul total de energie)
- problema să fie menționată în raport cu indicatorul EU-SILC

La nivelul statelor membre, Comisia ar trebui să împărtășească practicile cu privire la modul în care diferite state membre au stabilit unități de măsură pentru sărăcia energetică. Acest lucru ar evidenția tipurile de unități de măsură și de date necesare pentru a suporta o astfel de măsurare. Nu trebuie stabilită o singură unitate de măsură; O abordare pragmatică ar fi ca statele membre să adapteze valorile la cele mai bune date disponibile, în timp ce se caută îmbunătățirea continuă a datele.

Recomandăm cu tărie ca, în comunicarea lor, Comisia să depășească considerarea sărăciei energetice pur și simplu ca o problemă pe piețele de energie electrică și gaz. În timp ce recunoaștem competența lor aici, studiul nostru evidențiază faptul că sărăcia energetică este o problemă și pentru comunitățile care sunt în afara rețelei. Acest tip de abordare a problemei este esențial pentru a garanta că problema sărăciei energetice nu este limitată la piețele reglementate.

De asemenea, recomandăm să se țină cont de cheltuielile de energie pentru mobilitate, ca parte a accesibilității energetice a gospodăriilor, și sărăcia energetică să fie considerată nu numai o problemă de încălzire, ci și de răcire, ceea ce este deosebit de relevant pentru țările din sudul Europei. În ceea ce privește mobilitatea, un motiv evident este că cheltuielile pentru mobilitate cântăresc foarte mult în bugetele gospodăriilor. Un alt motiv se referă la eficiența instrumentelor de politică. Integrarea aspectelor rezidențiale și ale mobilității sărăciei energetice ar putea contribui la captarea efectului de recul indirect care poate fi generat de măsuri financiare menite să reducă sărăcia energetică.

Acest proces de dezvoltare a acestei comunicări sau strategii ar putea fi facilitat de un grup larg de părți interesate, inclusiv VCWG. Acesta ar putea include reprezentanți ai ANR, grupuri ale societății civile, mediul academic, furnizori de date și indicatori (inclusiv Eurostat), precum și DG-uri relevante (în special: DG Sănătate și Securitate, DG Energie și DG Justiție și Consumatori) și altele părți interesate și afectate.

Considerăm că un document relevant al Comisiei ar oferi acestei probleme vizibilitatea pe care o necesită și viziunea pe termen lung necesară pentru a rezolva această provocare. De asemenea, ar putea oferi impulsul dezvoltării de indicatori la nivelul UE care ajută la cuantificarea problemei și ar permite măsurarea progresului (a se vedea recomandarea 6).

În conformitate cu legislația actuală, adoptarea unei abordări integrate care combină măsurile de politică socială și îmbunătățirea eficienței energetice este doar o opțiune (directivă (2009/72 / CE, (53)). O astfel de abordare integrată ar trebui să fie obligatorie.

Recomandarea 4. Dezvoltarea unei baze de date cu măsurile luate de diferite state membre, referitoare la protecția consumatorilor vulnerabili și sărăcia energetică.

Considerăm că Comisia are un rol important în diseminarea informațiilor referitoare la diferite tipuri de măsuri. Acest studiu și rapoartele asociate ale statelor membre, alte inițiative de cercetare enumerate (appendicele IV) și activitatea VCWG oferă un punct de plecare util. Consorțiul INSIGHT_E va găzdui cu siguranță toate rapoartele asociate pe site-ul său web pentru ca părțile interesate să aibă acces.

Această bază de date ar putea fi o facilitate de raportare „live” care ar putea fi actualizată, incluzând raportarea de către ANR-uri privind măsurile luate pentru consumatorii vulnerabili. Această raportare ar putea fi sub responsabilitatea ACER și accesibilă CE.

În mod critic, recunoaștem marea varietate de răspunsuri ale statelor membre, reflectată de gama de măsuri utilizate. Aceasta reflectă diferite circumstanțe naționale, inclusiv –

- Recunoașterea problemei și abordării politicii;
- Extinderea liberalizării pieței;
- tipul de locuință (inclusiv eficiența energetică) și statutul juridic;
- Bunăstarea generală a populației și statutul economic al statului membru.

Prin urmare, recunoaștem importanța transferabilității pentru a ajuta statele membre să determine ce este relevant în contextul lor național. Acest studiu începe să rezolve

această problemă începând să grupeze diferite state membre, pe baza abordării luate și a tipurilor de măsuri introduce:

- Țări cu politici sociale și piață dezvoltată – Securitate socială puternică, capabilă să asigure costurile energetice, cu accent pe fondul de locuințe sociale sau pe locuințe în general – Suedia, Danemarca, Finlanda, Olanda, Germania, Austria, Slovacia.
- Țări cu politici sociale și piață în curs de dezvoltare. Măsurile principale sunt de asigurarea protecției sociale și protecția deconectării; protecții suplimentare limitate; liberalizarea pieței în curs, dar nu completă – Bulgaria, Lituania, Polonia, România, Croația, Slovenia, Grecia, Cipru, Luxemburg, Malta.
- Politica energetică. Deseori atenția este îndreptată spre sărăcia energetică; se pune accent pe măsurile de îmbunătățire a eficienței energetice – Irlanda, Italia, Marea Britanie, Ungaria.
- Mix între politica de energetică și politici sociale. Deseori se pune accent pe sărăcia energetică; măsurile financiare sunt orientate mai mult către consumatorii vulnerabili decât pe eficientizarea energetică – Belgia, Franța, Portugalia.

Întrebările importante despre transferabilitate include:

- se potrivește abordării politicii?
- este relevant în contextul pieței?
- disponibilitatea datelor afectează implementarea?
- caracteristicile fizice (rezidențial, locuință, sisteme de încălzire) au impact asupra fezabilității?

În concluzie, considerăm că protejarea consumatorilor vulnerabili și combaterea sărăciei energetice ar trebui să rămână o problemă abordată în principal la nivelul statelor membre, având în vedere circumstanțele naționale diferite și tipul de abordări politice adoptate. Cu toate acestea, Comisia poate juca un rol puternic în diseminarea informațiilor cu privire la măsuri eficiente și relevante.

Recomandarea 5. Măsuri de sprijin care promovează eficiența energetică pentru a combate sărăcia energetică.

Studiul evidențiază rolul important al măsurilor de eficiență energetică în abordarea naturii structurale a problemei sărăciei energetice. Alte cercetări stabilesc, de asemenea, eficacitatea măsurilor de combatere a sărăciei energetice; de exemplu, inițiativele de cercetare ACHIEVE, EC-LINC și Energy Cities arată modul în care executarea auditurilor energetice și instalarea măsurilor de eficiență energetică în gospodăriile cu venituri mici s-

au dovedit de succes în realizarea economiilor de energie și a economiilor financiare pentru gospodării și organismele guvernamentale care furnizează fonduri publice. pentru subvenții la energie.

În conformitate cu recomandarea 4, preconizăm o bază de date cu măsuri la care statele membre ar putea avea acces, în special pentru a identifica modalități eficiente de direcționare a măsurilor de eficiență energetică asupra gospodăriilor cu venituri mici. În ceea ce privește transferabilitatea măsurilor de eficiență energetică, evidențiem următoarele:

Locul / tipul clădirii. Măsurile eficiente în țările scandinave și Olanda au vizat locuințele sociale. Transferabilitatea unor astfel de măsuri depinde de fondurile mari de locuințe sociale și de capacitatea de reamenajare rentabilă. Acest lucru este ajutat și de faptul că se aplică unui stoc de locuințe omogen. Există, de asemenea, măsuri care vizează piețele de închiriere private. Acestea sunt mai provocatoare și mai costisitoare, din cauza lipsei de economie de scară și a dificultăților de aplicare. Proiectul ELIH-MED (2014) este, de asemenea, un bun exemplu în care reamenajarea clădirilor sociale, guvernamentale și comunale a fost întreprinsă pe scară largă pentru a demonstra eficacitatea renovărilor.

Locuire în comun. O serie de țări, în special în Europa de Est, au stocuri mari de clădiri cu ocupare comună. Poate fi necesară punerea în aplicare a întregii amenajări a clădirii care să asigure beneficiile locuitorilor și să împartă în mod echitabil costurile.

Finanțare. Multe măsuri de eficiență energetică se bazează pe finanțarea gospodăriilor. În statele membre în care accesul la capitalul privat este mai dificil, sunt necesare stimulente suplimentare, inclusiv subvenții directe sau acces mai bun la finanțarea structurală sau regională UE (ELIH-MED 2014).

Organul de punere în aplicare. În unele state membre, companiile energetice pot avea capacitatea de a pune în aplicare măsurile. În timp ce acest lucru poate avea beneficii, pot apărea și conflicte care trebuie luate în considerare cu atenție. Alte modele de implementare includ o abordare mai orientată către comunitate, cum ar fi scheme care oferă oportunități pentru a dezvolta abilități și capacități în reamenajări în zone specifice dar care pot avea probleme cu lucrătorii (a se vedea, de asemenea, ELIH-MED 2014 pentru recomandări și experiențe cu dezvoltarea de lucrători cu un nivel scăzut de calificare pt. proiecte de renovare).

Fonduri. Diferite state membre pot încerca să strângă fonduri prin diferite politici energetice sau prin impozitarea generală. Asemenea considerente sunt importante; în cadrul impozitării generale, pot exista riscuri de tăiere a fondurilor, în timp ce în cadrul unor politici specifice, există riscuri de regresivitate și acceptabilitate publică, dacă sunt plătite prin facturi. ELIH-MED (2014) descrie diferite mecanisme de finanțare, oferind exemple de bune practici pentru fiecare tip, de la fonduri naționale de carbon la fonduri structurale ale UE la subvenții publice și fonduri rotative. Recomandarea este pentru opțiuni de finanțare

flexibile, cum ar fi prin finanțare de la terți (prin ESCos) sau acorduri voluntare, unde industria furnizează tehnologii la scară largă.

La nivelul Comisiei, propunem să fie încurajată o mai mare direcționare a măsurilor de eficiență energetică asupra gospodăriilor cu venituri mici. Un mecanism ar putea fi prin Directiva privind eficiența energetică, utilizat pentru a asigura că statele membre alocă un procent din finanțarea în acest domeniu pentru combaterea sărăciei energetice prin recondiționări de eficiență energetică în gospodăriile cu venituri mici (ANE 2014). De asemenea, Comisia s-ar putea asigura că o alocare mai mare a fondurilor UE a fost vizată programelor de renovare axate pe categorii de oameni săraci, cu venituri mici și vulnerabile

Recomandăm în mod special Comisiei să ia în considerare modalități de direcționare a fondurilor suplimentare către statele membre din Europa Centrală, de Est și de Sud, care au fost identificate ca având cele mai importante probleme pe baza dovezilor disponibile, cum ar fi prin accesul la Fondul de coeziune sau prin intermediul Europei Fonduri de renovare a dezvoltării. Creșterea prețurilor la energie în ultimii ani și continuarea măsurilor de austeritate în regiune au sporit această problemă.

Recomandarea 6. Dezvoltarea mecanismelor de raportare a datelor care să permită îmbunătățirea indicatorilor pentru măsurarea sărăciei energetice.

În timp ce valorile specifice diferă de la un stat la altul, în ceea ce privește definirea sărăciei energetice, se vorbește, în linii mari, despre informații privind nivelul veniturilor, consumul de energie și prețurile energiei în diferite gospodării. Este important ca statele membre să poată dezvolta seturi de date care să permită o mai bună monitorizare a situației. La nivelul Comisiei, acest lucru este esențial, pentru a înțelege mai bine problema la nivel european.

În cazul în care există date relevante în prezent, acestea ar putea fi raportate la Eurostat sau la un observator al sărăciei energetice de către fiecare stat membru, printr-un format comun de raportare. Datele specifice și mecanismul ar trebui identificat în mod clar printr-un grup de lucru. În acest scop, propunem dezvoltarea unui Observator privind sărăcia energetică, așa cum recomandă proiectul EPEE, pentru a:

- Evalua și monitoriza cauzele și consecințele sărăciei energetice;
- Înregistra consumul de energie al gospodăriilor în baze de date fiabile;
- Oferi indicatori socio-economici fiabili;
- Asigura că planurile de acțiune coordonate sunt elaborate, finanțate și implementate în mod corespunzător, cu progresele monitorizate.

Acest organism ar trebui să fie mandatat să colecteze informații (sau să coordoneze colectarea de date relevante prin intermediul Eurostat) și să fie finanțat pentru atingerea

acestor obiective. Cu toate acestea, aceasta ar trebui să fie o abordare în etape, care să dezvolte noi indicatori, îmbunătățind în același timp indicatorii existenți.

Coordonarea dintre Eurostat și agențiile de statistică, susținută de un observator, ar putea ajuta la dezvoltarea unei înțelegeri mai precise, bazată pe elaborarea de indicatori mai cantitativi.

În ceea ce privește consumatorii vulnerabili, recomandăm, de asemenea, ANR-urilor să solicite companiilor de energie să identifice grupuri vulnerabile, dintre care exemple există deja în statele membre. De asemenea, recomandăm ca organismele reprezentative ale Comisiei / ANR să ia în considerare modul în care contoarele inteligente ar putea fi utilizate pentru a identifica gospodăriile nevoiașe și pentru a înțelege mai bine consumul de energie, precum și pentru a propune subvenții pentru aceste gospodării, după cum este necesar. Forumul cetățeanului pentru energie ar putea fi o platformă utilă pentru a duce această discuție înainte.

Recomandarea 7. Introducerea unei cerințe mai puternice în ghidurile de evaluare a impactului pentru a evalua impactul politicilor privind consumatorii vulnerabili și sărăcia energetică.

Recomandăm ca DG ENER să se integreze în procesul continuu de revizuire a ghidului de evaluare a impactului, pentru a se asigura că orice revizuire reflectă necesitatea evaluării de politici pentru a avea în vedere gospodăriile cu venituri mai mici sau alte grupuri vulnerabile. Orientarea ar fi utilă pentru a evalua măsurile care vizează sărăcia energetică, dar și politici energetice mai largi, care ar putea avea impacturi pozitive sau negative asupra grupurilor sărace sau vulnerabile.

Diferite state membre pot oferi modele de urmat. În Marea Britanie, în domeniul politicii climatice și energetice, au fost dezvoltate metode de evaluare a impactului distribuțional, pentru a înțelege mai bine impacturile asupra diferitelor grupuri din societate, în special grupurile cu venituri mici .

Acest tip de evaluare sistematică este important pentru analiza ex-ante a propunerilor. Cu toate acestea, analiza ex post ar trebui, de asemenea, încurajată pentru a ajuta la înțelegerea eficacității măsurilor. Acest lucru ar ajuta și la învățarea statelor membre cu privire la cele mai bune practici (descrise în Recomandarea 4).

Link-uri utile:

<https://www.energypoverty.eu/news/mechanism-protection-vulnerable-consumers-bulgaria>

<https://www.anre.ro/ro/info-consumatori/faq/energie-electrica1386850595/masuri-sociale>

<https://ec.europa.eu/energy/en/content/vulnerable-consumers-working-group-guidance-document>

https://www.researchgate.net/figure/Member-States-definitions-of-vulnerable-consumers_tbl1_282358589

https://www.energypoverty.eu/sites/default/files/downloads/observatory-documents/19-06/member_state_report_-_poland.pdf?fbclid=IwAR32c3jaBYNunntXCZGcOb-y9G5j5BiHY6Y4hp1FgTj2lZz-Jlj4Mz-NXIE

<https://hal.archives-ouvertes.fr/tel-01900400/document>

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:fa6ea15b-b7b0-11e6-9e3c-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

<https://www.precarite-energie.org/la-precrite-energetique-en-europe-des-approches-et-des-dispositifs-varies/>